

УДК 334.012.33

ШКІЛЬНЯК МИХАЙЛО,*доктор економічних наук, начальник регіонального відділення Фонду державного майна України по Тернопільській області, Заслужений економіст України*

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЮ ВЛАСНІСТЮ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У статті розглянуто роль державної власності в економічному розвитку країни. Висвітлено погляди вчених-економістів на категорію "власність". Окреслено інноваційні підходи до підвищення ефективності управління державною власністю, які стосуються визначення галузей, пріоритетних для приватизації, і галузей, що повинні залишатись у державній власності; кадрового забезпечення процесу управління державною власністю, законодавчого закріплення корпоративних прав держави, регламентації процесів управління державною власністю.

Ключові слова: власність; ринкова економіка; державна власність; управління; майно.

Постановка проблеми. Послаблення позицій держави у сфері управління економікою призвело до появи неринкових відносин у сфері трансформації відносин власності, що дозволило сформуватися за роки приватизації цілому класу псевдовласників, які націлені не на інвестиційноорієнтовану, а на рентоорієнтовану стратегію господарювання. Таке становище пов'язане з принципними помилками, допущеними в процесі приватизації, що призвело до формування нераціональної системи корпоративного управління великими й середніми вітчизняними підприємствами з державними корпоративними правами.

Виправити ситуацію можна, визначивши принципи реструктуризації державного майна та створивши дієвий механізм управління державними підприємствами та пакетами акцій, що належать державі. Такий механізм має базуватися на пріоритетах управління державною власністю та забезпечити ефективний контроль над управлінням підприємствами з державною часткою власності. Підвищення ефективності управління державною власністю дозволить поліпшити ситуацію в державному секторі економіки, розширити базу оподаткування та збільшити неоподатковані надходження до державного бюджету, поглибити ринкові відносини в економіці, що в підсумку сприятиме розвитку конкурентних засад економіки. Тому розроблення теоретичних проблем та практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності управління державними підприємствами має надзвичайно актуальне значення для проведення подальших структурних перетворень в економіці, забезпечення конкуренції підприємств та конкурентоспроможності в цілому.

Аналіз досліджень і публікацій з проблеми. Багато аспектів управління державною власністю розглядали у своїх працях О. Амоша, І. Ансофф, Р. Вішні, А. Гальчинський, Дж. Гелбрейт, М. Долішній, М. Козоріз, Г. Маніловська, І. Лазня, О. Радигін, О. Рудченко, Д. Сакс, М. Чумаченко, А. Шляйфер та інші. Указані автори основну увагу приділяли окремим аспектам вирішення цієї проблеми, хоча зараз на порядок денний слід ставити питання про зміну чинної моделі управління об'єктами державної власності. Із робіт зарубіжних спеціалістів у цьому напрямку слід особливо виділити пуб-

лікації Дж. Стігліца та Дж. Тобіна. У них обґрунтовується концепція організації системи управління державною власністю, досліджені основні методологічні проблеми управління.

Розміри державної власності, які внаслідок проведених перетворень не відповідають оптимальним, актуалізують дослідження питань формування ефективного механізму управління основними її видами. Крім того, оскільки управлінню державною власністю не приділялося належної уваги, не було створено умов для розкриття потенціалу державної власності в ринкових відносинах, утворився вакуум управління цією власністю. Аналіз стану управління державною власністю показує, що в країні практично немає чіткої й ефективної системи управління нею, не сформований відповідний організаційно-економічний механізм, не розроблені теоретичні та методичні аспекти її використання для підвищення ефективності економічного розвитку. За таких умов розроблення економічних та організаційних засад управління державною власністю є одним із найважливіших завдань.

Мета статті - розглянути сутність управління державною власністю. Проаналізувати погляди вчених-економістів на категорію "власність". Представити авторське бачення сучасного стану розвитку системи управління державною власністю.

Виклад основного матеріалу. Реформування української економіки розпочалося без належного наукового обґрунтування. Уважалося, що передавання державної власності (особливо промислових підприємств) у приватні руки саме по собі сприятиме появі ефективного власника, який зможе наситити ринок товарами, а конкуренція автоматично врегулює всі проблеми, пов'язані з обміном і розподілом у суспільстві. На жаль, економічна наука на той час не могла запропонувати дієвих теоретичних розробок, оскільки в Україні не було більш-менш кваліфікованої школи економістів, які б мали поглиблені знання ринкової економіки. Уявлення вітчизняних економістів базувалися на теоретичних розробках Адама Сміта й моделі класичного ("дикого") капіталізму. Першими про необхідність ринкових перетворень і ринок як "панацею" заговорили російські вчені, які здебільшого переказували основні концепції

західних учених. Власних розробок, які б базувалися на вітчизняній реальності, як у російських, так і в українських учених не було.

З іншого боку, ці теоретичні обґрунтування на той час ніким не були затребувані, а в основу подальшої перебудови економічної системи були покладені принципи "первісного накопичення капіталу" - не тільки помилкові, але й украй шкідливі. Управління державною власністю випадало із цієї нової схеми. У суспільстві формувалася думка, що чим менше держава буде присутня на ринку, тим більше користі від цього матиме суспільство.

Незважаючи на розмаїття форм власності в розвинутих країнах, вітчизняна перехідна економіка дає приклади категоричного заперечення ролі й значення державної власності. Держава практично усунулася від процесу управління своєю власністю, звівши свою роль тільки до приватизаційних процесів. Такий підхід обумовив появу в українській економічній науці двох протилежних точок зору на роль і місце державної власності в розвитку української економіки.

Детальний аналіз еволюції поглядів на категорію "власність" з метою краще зрозуміти сутність цієї категорії виконаний у монографії автора [1]. У межах цієї статті звернемо увагу лише на розмаїття сучасних підходів до трактування категорії "власність".

Проблема сутності власності і її природи дуже гостро постала в часи первісного накопичення капіталу у зв'язку з тим, що приватна власність є необхідною передумовою розподільчої справедливості, із чого виникла ідея природного права: держава повинна гарантувати основні права особи. Ще Т. Гоббс довів, що суспільство і держава визнають свободу особи через власність, оберігаючи приватну власність, не маючи на неї ніякого права [2, с. 260]. У його схемі не було місця державній чи іншій, окрім приватної, формі власності. Цікавий підхід до трактування власності обґрунтував англійський філософ Дж. Локк. На його думку, власність виникає тільки після докладання праці до нічийних предметів. Ця ідея поклала початок трудовій теорії власності [3].

Проблема державної власності залишається актуальною не тільки для вітчизняної науки, але й для зарубіжної. Зокрема, французький дослідник Ж.-Ж. Роза акцентує на великій кількості досліджень, які пояснюють причини встановлення державної власності в окремих галузях економіки, але вказує на те, що загальна теорія власності не розроблена [4, с. 33-34]. Сучасна наука не в змозі поки що створити теорію, яка б задовольняла суспільно-економічні системи розмірами державної власності, що, у свою чергу, є основою забезпечення рівноважного розвитку національної економіки. Та й створити таку теорію неможливо, оскільки оптимальні розміри державної власності залежать від часу й завдань, які ставляться на той чи інший період. Наявність або відсутність державної власності у тій чи іншій галузі економіки різних країн може трактуватися по-різному, залежно від історичних, соціальних, економічних, політичних та багатьох інших умов. Тому важко не погодитися з О. Кановим, який вважає, що "критерій економічної доцільності встановлення державної власності має базуватися на аналізі конкретних умов відтворення та обліку об'єктів, які забезпечують найзагальніші передумови функціонування економічної системи" [5, с. 37].

Більшість учених у своїх дослідженнях акцентують на негативних наслідках перетворень в економіці країни. "... В Україні було реалізовано неефективний варі-

ант реформування власності, коли економічні, соціальні та інші інтереси держави, народу взагалі не враховувалися при її здійсненні, а всі зрушення у структурі власності відбувалися в основному, виходячи з політичних цілей та вузькогосподарських інтересів окремого прошарку населення, що врешті-решт призвело до гіперінфляції, економічного занепаду держави та зниження рівня життя населення" [6, с. 113].

Аналізуючи процеси приватизації в Україні, дослідники наголошують на її неринковому характері, коли не було створено дієвих власників, не було залучено суттєвих інвестицій, не відбулося економічного зростання, не було забезпечено зростання життєвого рівня населення, а навпаки - відбувся різкий спад виробництва, життєвого рівня населення тощо.

Одним із найдискусійніших питань економічної науки залишається питання про місце й роль державної власності в розвитку національної економіки. Якщо наприкінці 80-х - на початку 90-х років минулого століття в державній власності вбачали головне гальмо економічного розвитку, то після приватизаційних процесів заговорили про необхідність збільшення ролі держави в управлінні економікою, зокрема, про підвищення частки держави в статутних капіталах ключових для економіки господарюючих суб'єктів, про розробку й початок реалізації програми управління державною власністю тощо.

Важливим залишається питання визначення терміна "державна власність", оскільки останній має дуже багато трактувань. При цьому акценти робляться як на самому понятті "власність", так і на ознаці поняття - "державна", що стосується його.

Термін "державна власність" використовують для визначення належного державі майна - об'єкта власності й для виділення особливої, відмінної від приватної форми власності - державної. Багато виникає трактувань цього словосполучення при відповіді на запитання: кому належить майно, яке прийнято називати державною власністю? Відповідь на це запитання тісно пов'язана з поняттям держави як суб'єкта права власності. І тут можливі два варіанти відповіді:

- держава - це синонім суспільства, а державний апарат є органом управління держави - суспільства. У такому разі державна власність і суспільна власність є тотожними поняттями;

- держава - самостійний суб'єкт права, який представляє певні суспільні інтереси, але не суспільства в цілому. У такому разі "державна власність" і "суспільна власність" - два різних поняття.

Теорія суспільної власності трактує суспільну власність як форму приватної власності. Але якщо суспільна власність - це спільна власність усіх громадян суспільства, то кожен учасник спільної власності повинен мати право на виділення своєї частки або, як мінімум, на передавання свого права на дохід від власності іншим особам. Звичайно, на законодавчому рівні можна визначити, що власники національного майна не мають прав, які надані всім іншим учасникам спільної власності.

Більшість учених наголошують на принциповій відмінності суспільної власності від приватної, яка зводиться не до кількості співвласників і полягає не в обсязі їхніх прав, а в різних соціальних функціях цих двох форм. Приватна власність є способом узгодження приватних інтересів вільних, не залежних один від одного економічних агентів. Суспільна власність - спосіб вирішення загальних проблем членів єдиного соціуму. Ідеться перш за все про гарантії задоволення соціального

мінімуму суспільно визнаних потреб - освіта, охорона здоров'я, соціальне утримання непрацевдатних; про фінансування майбутнього - наука, культура, екологія.

Інша точка зору розглядає національне майно як суперкорпорацію або публічний союз. В основі цієї теорії лежить позиція, що власник є суб'єктом господарської діяльності. Проте таке уявлення про власника стосується періоду, коли в одній особі одночасно об'єднувалися власник (власник майна), підприємець (особа, відповідальна за господарські ризики) і управляючий (розпорядник продуктів господарської діяльності). Розвиток і ускладнення відносин між економічними агентами призвели до персоналізації цих соціально-економічних ролей, до їх розподілу. Твердження, що суспільство є власником якогось майна, не означає, що суспільство повинно виконувати роль підприємця чи управляючого цим майном. Якщо погодитися з думкою, що суспільство є суб'єктом господарської діяльності, то виникає питання про те, хто саме є виконавцем підприємницької та управляючої функції держави. І ким би не був організований такий орган управління, його основним недоліком буде бюрократичний характер функціонування. Менеджери перетворюються на чиновників з усіма наслідками, що випливають звідси. Суспільство саме по собі є суб'єкт права, відокремлений від своїх громадян, і може виступати як інвестор, замовник, споживач, але не виробник.

Ліберальні теорії заперечують існування суспільної форми власності, акцентуючи на існуванні двох форм власності: приватної і державної. При цьому вони наголошують на тому, що держава є поганим власником і поганим підприємцем, який програє приватним підприємцям в ефективності господарської діяльності в дев'яти з десяти випадків. На їхню думку, задоволення суспільних потреб можливе тільки за рахунок податкових надходжень і системи обов'язкового соціального страхування. Разом із тим, твердження про те, що задоволення соціальних потреб можливе за рахунок податкових надходжень і системи соціального страхування, стосується тільки країн із високим рівнем ВВП на одну особу. Для країн із перехідною економікою, якою є Україна, доводиться обирати між поганим і дуже поганим: або суспільні потреби зводяться до абсолютного мінімуму, або податкове навантаження на господарську діяльність стає непереборною перешкодою для розвитку приватного підприємництва.

Деякі економісти трактують власність як майново-правові або виробничо-економічні відносини. При цьому власність визначається як відносини між людиною, групою або спільнотою людей, суб'єктом, з одного боку, і будь-якою матеріальною субстанцією (об'єктом) - з іншого. Ці відносини зводяться до постійного або тимчасового, часткового або повного відчуження, від'єднання, привласнення об'єкта суб'єктом.

До поняття "відносини власності" слід віднести й відношення власника "до своєї речі", тобто майнові, суб'єктивно-об'єктивні відносини між суб'єктом та об'єктом. Крім того, ці первинні відносини є матеріальною передумовою відносин між суб'єктами власності, тобто суб'єктивно-об'єктивних відносин. Останні відображають майнові взаємозв'язки суб'єкта з іншими суб'єктами. Ця група відносин має соціально-економічний характер і зумовлює форми розподілу майна, продукції, товарів, доходів, інших цінностей між власниками [7, с. 79-82].

Складність категорії "власність" зумовлена розмаїттям форм її реалізації, які у своїй сукупності фіксують відносини між людьми щодо використання об'єктів певного виду власності. Російський академік Л. Абалкін

уважає, що економічна реалізація власності здійснюється через систему виробничих відносин, економічних інтересів, через організаційні форми управління й у цілому механізм господарювання, через кінцеві результати виробництва, розподіл чистого продукту й формування доходів різних груп населення [Там само, с. 2-13].

Особливості державної власності полягають у тому, що вона безпосередньо пов'язана зі здійсненням політичної влади, яку підтримує армія, поліція, суд тощо. Державна власність охоплює різні та взаємопов'язані відносини, побудовані за ієрархічним принципом. По-перше, це відносини всередині органів державної влади й управління, які пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням приналежним державі майном, затвердженням і поновленням бюджету держави; по-друге, між центральними й місцевими органами влади й управління; по-третє, між апаратом держави й державними підприємствами та товаровиробниками й підприємцями. Державна власність є необхідним елементом ринкової економіки. Ринкова економіка в певних ситуаціях не здатна вирішити завдання розвитку інфраструктури, реконструкції деяких галузей промисловості, забезпечення народного господарства дешевою енергією та сировиною, організації й фінансування в державних масштабах науково-дослідних, експериментальних і дослідно-конструкторських робіт. Тільки держава може взяти на себе вирішення великих і складних завдань, які є важливими для всього суспільства, включаючи сектор приватного підприємництва. У цьому зв'язку слід погодитися з думкою Дж. Стігліца про те, що розвинуті країни досягли економічної й соціальної прогресу завдяки посиленню активної ролі держави щодо врегулювання ринку та інших сфер фінансово-економічної діяльності, у тому числі наявності державної антимонопольної й антикризової політики.

За роки реформування економіки частка державних підприємств суттєво скоротилася. Держава поступово звільнилася від невластивих їй функцій в економічній сфері, залишивши у власності ті підприємства, майно яких потрібне для здійснення конституційних потреб суспільства. Разом із тим, у процесі приватизації значною мірою була втрачена керованість державними підприємствами. З прийняттям низки законів та Господарського кодексу України державні органи втратили старі інструменти й важелі управління підприємствами й не змогли виробити новий ефективний механізм управління державною власністю.

Державне управління є функцією публічної влади, принципово відмінною від функції управління національним майном. У сфері економічної діяльності в обов'язки держави входить, перш за все, регулювання відносин між економічними агентами. Досвід показує, що держава, вірніше, бюрократія, не може впоратися з роллю управляючого національним майном. Чиновник є поганим підприємцем. В основі підприємницької діяльності лежить пошук нових рішень, нових технологій, нових ринків збуту тощо. А нові рішення - це ризик. Суміщення чиновницьких обов'язків із підприємницькими можливостями веде або до стократних перестраховок, при яких будь-яке рішення приймається на основі тривалих бюрократичних процедур, або до корупції.

Усе це стосується й участі представників держави в органах управління господарюючих суб'єктів. Держава як представник суспільства зобов'язана контролювати діяльність монополій, підприємств, які розробляють і виробляють зброю, організацій, діяльність яких пов'язана з підвищеною небезпекою для оточуючих тощо. Проте для цього зовсім не обов'язково використовувати

ти повноваження акціонера. Проблема легко вирішується за допомогою державних сервісів. Державне регулювання діяльності комерційних організацій можливе через запровадження обмежень на тарифи підприємств-монополістів, поширення інформації, придбання окремих видів продукції приватними особами, експорт зброї і т. ін.

При дослідженні проблем відношення держави до управління суспільною власністю в нашій країні необхідно брати до уваги такі фактори:

1) за обсягом виробництва на душу населення Україна посідає далеко не перше місце й вважається бідною країною;

2) незважаючи на багаті природні ресурси, Україна залишається дуже залежною від дешевих енергоресурсів (нафта, природний газ);

3) в Україні існують давні, пов'язані з її колоніально-залежним статусом традиції централізованого перерозподілу ресурсів;

4) традиції соціальних очікувань, що сформувалися за часів радянської влади, перенесені на трансформаційну економіку, негативно впливають на розподіл ресурсів;

5) зрощення державної влади і власності (кланово-олігархічна економіка) в Україні призвело до суттєвого відставання в розвитку більшості галузей економіки;

6) за роки незалежності Україна пережила небачене відчуження державного майна поза процесами приватизації та корпоратизації.

Сьогодні вирішити завдання ефективного управління державною власністю буде надзвичайно важко, оскільки необхідно вирішувати проблеми, які прямо чи опосередковано впливають на приватизаційні процеси, розподіл і перерозподіл ресурсів та доходів, пріоритетів і завдань державного сектора економіки, а також суспільного споживання. Критерієм ефективності управління державною власністю повинні залишатися два фактори: збереження (відтворення) державного майна в натурально-речовій чи вартісній формі й отримання надходжень до державного бюджету від надання прав користування цим майном у підприємницькій діяльності.

Висновки

Підсумовуючи викладене стосовно державної власності, її сфери, завдань та умов функціонування, можна визначити, що державна власність - це привласнення державою (як суб'єктом власності) засобів виробництва, робочої сили, частки національного доходу та інших об'єктів власності.

Реалізація сучасних підходів до системи управління об'єктами державної власності дасть змогу створити умови для забезпечення оптимального розміру та структури державного сектора економіки, підвищення рівня його керованості, а також ефективного використання державних активів на основі вдосконалення чинного законодавства, продуктивної системи управління, завершення приватизації як широкомасштабного соціально-економічного проекту, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національної економіки й забезпеченню стійкого економічного зростання.

Результативними інноваційними підходами до підвищення ефективності управління державною власністю повинні стати:

1) визначення галузей, пріоритетних для приватизації, і галузей, що повинні залишатися у державній власності (об'єкти, які забезпечують виконання державою

основних функцій і гарантують її цілісність, національну та економічну безпеку). Створення для кожної галузі обмеженого списку об'єктів, що не підлягають приватизації, або підтвердження того, що в галузі немає таких об'єктів, і зняття заборони на приватизацію таких підприємств;

2) розробка індивідуальних програм підготовки галузей до приватизації і її здійснення та прийняття нової Державної програми приватизації на 2015 та наступні роки;

3) внесення змін до земельного законодавства про спрощення процесу приватизації об'єктів із земельними ділянками;

4) перехід до системи управління державними компаніями через ради директорів зі включенням до їх складу незалежних директорів;

5) формування виконавчих органів управління державних компаній професійними менеджерами на конкурсній основі;

6) чітке розмежування функцій приватизації та управління державними активами на рівні центральних органів виконавчої влади в контексті їх оптимізації;

7) збільшення статутних капіталів акціонерних товариств за рахунок вартості земельних ділянок, на яких вони розташовані, у тому числі тих, що пройшли процес приватизації та корпоратизації;

8) оптимізація управління корпоративними правами держави й недопущення розмивання в статутних капіталах господарських товариств державних корпоративних прав;

9) перегляд законодавства та внесення змін з метою недопущення відчуження майна безпосередньо підприємствами державного сектора, що можуть бути самостійними об'єктами приватизації;

10) забезпечення проведення моніторингу ефективного управління об'єктами державної власності, посилення відповідальності менеджерів за неефективне управління державним майном;

11) створення правової бази реприватизації майна;

12) детальне регламентування процесів управління державною власністю.

ЛІТЕРАТУРА

- Шкільняк М. М. Управління державною власністю: теоретична концептуалізація та практичні аспекти : [монографія] / М. М. Шкільняк. - Тернопіль, 2004. - 319 с.
- Гоббс Т. Левиафан, или Материя, форма и власность государства церковного и гражданского / Т. Гоббс. - М., 1936. - 260 с.
- Локк Дж. Два трактата о правлении // Локк Дж. Сочинения в трех томах / Дж. Локк. - М. : Мысль, 1988. - Т. 3. - С. 135-406.
- Роза Ж.-Ж. Национализация, приватизация и распределение прав финансовой собственности / Ж.-Ж. Роза // Вестник Московского университета. Серия 6. Экономика. - 1994. - № 2. - С. 39-51.
- Канов О. Державна власність в економічній системі суспільства / О. Канов // Економіка України. - 1996. - № 2. - С. 33-42.
- Козоріз М. Проблеми реформування відносин власності на основі приватизації: підсумки та перспективи / М. Козоріз, Г. Федорова // Регіональна економіка. - 2004. - № 3. - С. 111-120.
- Беридзе Т. О субъектах собственности и хозяйствовании / Т. Беридзе // Экономические науки. - 1991. - № 6. - С. 79-82.
- Стиглиц Дж. Экономика государственного сектора / Дж. Стиглиц. - М. : ИНФРА-М, 1997. - 720 с.

Шкільняк Михайл,

доктор економічних наук, начальник регіонального відділення Фонду державного имуществва України по Тернопільській області, Заслужений економіст України

**ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ АНАЛИЗА СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ
МЕХАНИЗМА УПРАВЛЕНИЯ ГОСУДАРСТВЕННОЙ СОБСТВЕННОСТЬЮ
В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ**

В статье рассматривается роль государственной собственности в экономическом развитии страны. Освещены взгляды ученых-экономистов на категорию "собственность". Определены инновационные подходы к повышению эффективности управления государственной собственностью, касающиеся определения отраслей, приоритетных для приватизации, и отраслей, которые должны оставаться в государственной собственности; кадрового обеспечения процесса управления государственной собственностью, законодательного закрепления корпоративных прав государства, регламентации процессов управления государственной собственностью.

Ключевые слова: *собственность; рыночная экономика; государственная собственность; управление; имущество.*

Shkilniak Mykhailo,

Doctor of Economic Sciences, Head of the Ternopil Regional Department of the State Property Fund of Ukraine, Honored Economist of Ukraine

**THEORETICAL BACKGROUND OF ANALYZING A MECHANISM FOR IMPROVEMENT
OF PUBLIC PROPERTY ADMINISTRATION UNDER THE CURRENT CONDITIONS**

The paper examines the role of public property in economic development of the country. It looks into economic scientists' views of the 'property' category. There are innovative approaches to improvement of the efficiency of public property administration outlined, specifically: 1) identification of priority branches for privatization and branches to be left in the state ownership; 2) development of individual programs for preparation of branches for privatization and implementation of the latter; adoption of a new State Program for Privatization for 2015 and the ensuing years; 3) introduction of amendments into land legislation as to simplification of the privatization process of properties with plots of land; 4) transition to a management system of state companies through Boards of Directors, which are to comprise independent directors; 5) staffing executive managerial bodies of state companies with professional managers on a competitive basis; 6) clear split of government assets privatization and administration functions on the level of central executive authorities in the context of their optimization; 7) increase of authorized capitals of joint-stock companies owing to the cost of the land plots where they are accommodated, including those which have been privatized and corporatized; 8) optimizing the administration of state corporate rights and prevention of dilution of state corporate rights in authorized capitals of business entities; 9) revision of legislation and introduction of amendments in order to prevent the assignment of assets directly by state undertakings which can be individual privatization targets; 10) monitoring of effective administration of facilities owned by the state, increasing managers' responsibility for ineffective administration of state property; 11) development of a legal framework for reprivatization of property; 12) detailed regulation of public property administration processes.

Key words: *ownership; market economy; state ownership; management; property.*

REFERENCES

1. Shkilniak, M. M. (2004), Management of State Property: theoretical conceptualization and practical aspects, Ternopil, 319 p. (ukr).
2. Hobbes, T. (1936), Leviathan, or the Matter, Forme, and Power of a Common Wealth, Ecclesiastical and Civil, Moscow, 260 p. (rus).
3. Locke, J. (1988), Two Treatises of Government, in: *Works in 3 volumes*, Vol. 3, Moscow, pp. 135-406 (rus).
4. Roza, Zh.-Zh. (1994), *Vestnik Moskovskogo universiteta [Moscow University Bulletin]*, Series 6. Economics, № 2, pp. 39-51 (rus).
5. Kanov, O. (1996), *Ekonomika Ukrainy [Economy of Ukraine]*, № 2, pp. 33-42 (ukr).
6. Kozoriz M., Fedorova G. (2004), *Rehionalna ekonomika [Regional Economics]*, № 3, p. 111-120 (ukr).
7. Beridze, T. (1991), *Ekonomicheskkiye nauki [Economic sciences]*, № 6, pp. 79-82 (rus).
8. Stiglitz, Joseph (1997), Economics of the public sector, Moscow, 720 p. (rus).

© Шкільняк Михайло

Надійшла до редакції 03.10.2014